

## **C. van der Leest, Rapportage, 1997**

Bron: Aan het werk in de kerk © Steunpunt Gemeenteopbouw 2004, hoofdstuk 10.2

### **Inhoud:**

- 1 Twee uitersten
- 2.1 Geen vertrouwen schenden
- 2.2 De kerkenraad/diaconie informeren
- 3 Slot

### **1 Twee uitersten.**

Ambtsdragers zijn geen solisten. Ze werken in het overkoepelende kader van een kerkenraad of een diaconie. Vandaar dat ze hun bezoeken rapporteren. Nu is de grote vraag: hoe uitgebreid moeten bezoeken gerapporteerd worden? Om twee redenen is het zinnig apart op deze vraag in te gaan. Allereerst moeten kerkleden weten waar ze op dit gebied aan toe zijn. Bovendien moet in de vergadering van de kerkenraad of de diaconie voorkomen worden dat door de stijl van iemands rapporteren irritatie ontstaat. In de praktijk bestaan er namelijk twee uitersten:

- Sommigen geven vrij gedetailleerde verslagen, met als gevolg dat anderen zich soms afvragen of wel recht wordt gedaan aan de vereiste geheimhouding.
- Sommigen volstaan ermee te melden 'goed (huis)bezoek', met als gevolg dat anderen zich soms afvragen wat de zin is van zo'n summiere typering.

Daarmee hebben we meteen het spanningsveld te pakken dat altijd speelt bij rapportage in de vergadering van de kerkenraad of de diaconie. Laat ik van beide aspecten iets zeggen:

### **2.1 Geen vertrouwen schenden**

Ambtsdragers moeten zich bij hun rapportage goed realiseren: kerkleden spreken zich alleen tegenover de bezoekende ambtsdragers uit, en dus niet tegenover (hun vrouw of) de kerkenraad/diaconie. Dat betekent: veel van wat kerkleden ter tafel brengen aan emoties en moeiten moet veilig zijn bij de bezoekende ambtsdragers; die hebben de plicht tot geheimhouding. Het gaat andere ambtsdragers niets aan wat op persoonlijk vlak tijdens een bezoek aan de orde is geweest.

#### *Informatie doorgeven.*

Natuurlijk zijn er situaties waarin een ambtsdrager het besprokene niet voor zich kan houden, namelijk als hij overleg wil plegen en als de mogelijkheid zich voordoet dat tucht moet worden toegepast of financiële steun moet worden geboden. Ook dan heeft een ambtsdrager niet het recht zonder meer uit de school te klappen. Concreet gesproken: als hij anderen erbij wil/moet betrekken, mag dat nooit gaan buiten medeweten van het bezochte kerklid om:

- Heeft een bezoekende ambtsdrager behoefte aan overleg, en wel met de predikant, een collega-ambtsdrager, de kerkenraad/diaconie of een externe deskundige, dan moet hij aan het bezochte kerklid vragen of hij mag overleggen alsook wat hij daarbij mag doorvertellen.
- Doet de situatie zich voor dat tucht moet worden toegepast of dat financiële steun wordt gevraagd, dan kan de bezoekende ambtsdrager ermee volstaan het bezochte kerklid méé, te delen dat hij zich tot de kerkenraad/diaconie zal richten maar ook wát hij gaat doorvertellen.

#### *Geheimhouding.*

Nog al te vaak hebben kerkleden, naar mijn inschatting, het (vage) idee: 'Als ik iets aan een ambtsdrager vertel, dan is daarmee de zaak op de kerkenraad/diaconie gekomen'; dat weerhoudt hen soms om met iets vertrouwelijks over de brug te komen. Daarom kan het zinvol zijn een aarzelend kerklid nader te informeren over de plicht tot geheimhouding, zodat die weet: 'Wat ik tijdens dit bezoek aan de orde stel, blijft onder ons.'

## 2.2 De kerkenraad/diaconie informeren

Ondanks het bij 2.1 vermelde rapporteren ambtsdragers gebrachte bezoeken. Maar wát moeten ze melden?

### *Wat niet?*

Laat ik eerst het negatieve noemen: Blijkens 2.1 mogen ze door hun rapportage nooit vertrouwelijke zaken en emoties van bezochte kerkleden onthullen. Ook moeten rapporterende ambtsdragers niet met allerlei bijkomstige details komen aanzetten, want dat betekent een overbodige belasting van de kostbare tijd van de kerkenraad of de diaconie. Helemaal buiten de orde is dat de rapporteur vertelt wat hij zelf allemaal te berde heeft gebracht, want daarin zijn de anderen doorgaans (terecht) niet geïnteresseerd.

### *Wat wel?*

Wat dan wel gerapporteerd moet worden? Er valt tweeërlei te noemen.

Allereerst is het noodzakelijk die gegevens van een gesprek te rapporteren die in het kader van overleg, tuchttoefening of financiële steun nodig zijn voor de kerkenraad/diaconie als basis voor zijn advies/oordeel.

Daarnaast hoort in de rapportage thuis wat typerend is voor het gevoerde gesprek en wat de kerkenraad/diaconie een beeld geeft van wat in de gemeente leeft: noodzakelijk voor het algemene pastorale of diaconale beleid. In dit laatste geval kan het trouwens ook haalbaar en wijs zijn het typerende niet te koppelen aan een bezoek op een bepaald adres maar aan het gehéél van de gebrachte bezoeken: 'Wat ons bij de bezoeken die we nu rapporteren, opviel, was dat vaak kritisch gesproken werd over .....'. Daarbij moeten ambtsdragers wel oppassen. Het komt namelijk voor dat zij moeite hebben met aspecten van het plaatselijke of landelijke kerkelijke leven. In dat geval kunnen ze geneigd zijn vooral die uitlatingen van bezochte kerkleden door te geven die hun moeite bevestigen. Bij het geven van typering moeten ambtsdragers er dus op letten dat ze evenwichtig zijn.

### *'Een goed bezoek'*

Betekent deze beperking van de rapportage dat je in bepaalde gevallen kunt volstaan met de typering 'een goed bezoek'? Volgens mij wel, namelijk:

- als er niets door te geven valt in verband met overleg, tucht of financiële steun; en/of:
- als er niets typerends valt te melden wat bijdraagt aan het algemene beeld van de gemeente.

Alleen, wat is 'goed'? Volgens mij hoort een rapporterende ambtsdrager, stilzwijgend, altijd met deze beperkende bepaling te werken: 'binnen de marges'. Wat bedoel ik daarmee? Bij een gezin dat randkerkelijk of qua budgettering zwak is, ben je, het gesprek beoordelend, met minder tevreden dan bij een meelevend of financieel-gezond gezin. Zeg je 'goed', dan bedoel je in feite altijd: 'de principiële of budgettaire 'kwaliteit' van het gezin in aanmerking genomen, was het een goed bezoek.' Daarbij kan het zinvol zijn om met zoveel woorden te vergelijken met het vorige (huis)bezoek: 'We hebben gemerkt dat de marges van dit gezin minder smal zijn geworden: er is groei in....'

## 3 Slot

Op papier valt er redelijk helder te onderscheiden tussen de twee taken: 'geen vertrouwen schenden' en: 'de kerkenraad/diaconie informeren'. Intussen besef ik heel goed dat het in de praktijk vaak moeilijk is bij de rapportage tegelijk recht te doen aan beide taken. Dat is niet erg, als ambtsdragers zich van dit spanningsveld (geheimen bewaren én informeren) maar bewust zijn. Daarom is het de taak van de ouderlingen en diakenen onderling alsook van de preses/voorzitter om telkens aan deze twee polen te herinneren. Dan kunnen de kerkleden ervan op aan dat verantwoord met hun vertelde geheimen omgesprongen wordt. Tegelijk ervaren de ouderlingen en diakenen de rapportage van de bezoeken als zinvol en inzichtgevend.